SCENARIUSZ ZAJĘĆ

Przedmiot/zajęcia: Lekcja wychowawcza

Klasa: IV–VI szkoła podstawowa

Liczba godzin: 1x45 min.

Cel/temat: Architekci zrozumienia – projektujemy szkołę przyjazną dla każdego umysłu i ciała

Kryteria sukcesu:

- wyjaśnia, na czym polega neuroróżnorodność i niepełnosprawność;
- identyfikuje bariery architektoniczne i komunikacyjne w szkole;
- tworzy innowacyjne rozwiązania (społeczne i techniczne) wspierające osoby z ADHD, ASD, dysleksją i niepełnosprawnościami;
- wykazuje postawę otwartości na odmienne sposoby funkcjonowania innych osób.

Materiały/pomoce dydaktyczne

- duże arkusze papieru, klocki (np. LEGO), materiały plastyczne (plastelina, tektura), karteczki samoprzylepne, dostęp do Internetu, przykładowy dźwięk Wkurzające dźwięki #2 | Musztarda się wylała lub Irytujący dźwięk Irytujący dźwięk , zadanie matematyczne do wyboru przez nauczyciela, dostosowane do grupy wiekowej

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie „Zagadka Sensoryczna”

Czynności nauczyciela:

- Zamiast tradycyjnej pogadanki, nauczyciel puszcza w tle nagranie z irytującym, rozpraszającym dźwiękiem i prosi uczniów o rozwiązanie prostego zadania matematycznego w tym czasie. Następnie pyta: „Dla kogo to było łatwe, a kogo to rozpraszało?”. Wyjaśnia, że tak mogą czuć się osoby z ADHD lub spektrum autyzmu na co dzień.

Czynności ucznia:

- Uczniowie próbują wykonać zadanie, a następnie dzielą się odczuciami dotyczącymi przebodźcowania, wprowadzając pojęcie „wyzwania”.

Dofinansowane przez Unię Europejską

2. Opis aktywności

„Instrukcja obsługi mojego mózgu”

Cel: Zrozumienie indywidualnych potrzeb i supermocy jako naturalnej różnorodności.

Czynności nauczyciela

- Prosi uczniów o stworzenie krótkiej, wizualnej „Instrukcji obsługi samego siebie” (np. „Mój mózg działa najlepiej, gdy: ...”, „Potrzebuję wsparcia, gdy: ...”).
- Pytania pomocnicze dla uczniów:

1. Jakie są moje „supermoce”, czyli talenty i codzienne umiejętności (np. dobra pamięć, poczucie humoru, umiejętność słuchania), które pomagają mi lub innym?
2. Z jakimi „wyzwaniami” mierzę się na co dzień (np. organizacja czasu, wystąpienia publiczne, hałas), traktując je jako naturalne aspekty mojego rozwoju?
3. W jaki sposób mój mózg uczy się najskuteczniej – czy wolę słuchać, działać w praktyce, czy może potrzebuję wsparcia wizualnego?
4. Jakich warunków potrzebuję do pełnej koncentracji – czy jest to absolutna cisza, czy może możliwość poruszania się w trakcie pracy?
5. Jakie rodzaje komunikatów są dla mnie najbardziej pomocne – czy wolę krótkie, jasne instrukcje krok po kroku, czy bardziej ogólne wskazówki?
6. Co sprawia, że czuję się w klasie bezpiecznie i komfortowo, a jakie sytuacje wywołują u mnie stres lub poczucie barier?
7. Jakiego konkretnego wsparcia potrzebuję od rówieśników i nauczycieli (np. pożyczenie notatek, chwila spokoju w „kąciku wyciszenia”), aby rozwijać swoje talenty?
8. W jaki sposób mogę wykorzystać swoje mocne strony, aby stać się „filarem wsparcia” dla innych osób w naszej społeczności szkolnej?

Czynności ucznia:

- Każdy uczeń rysuje lub zapisuje swój profil (supermoce i wyzwania). W parach uczniowie wymieniają się instrukcjami i sprawdzają, jak bardzo różnią się ich „systemy operacyjne”.

3. Opis aktywności

„Laboratorium innowacji – projekt inkluzja”

Cel: Praktyczne projektowanie rozwiązań dla osób z zaburzeniami neurorozwojowymi i niepełnosprawnościami.

Czynności nauczyciela:

Dofinansowane przez Unię Europejską

- Dzieli klasę na „biura projektowe”. Każde biuro otrzymuje „zlecenie” od klienta

1. **Zlecenie „Ruch to nauka” (Uczeń z ADHD)**
    - **Wyzwanie:** Trudność z siedzeniem w jednej pozycji i potrzeba ruchu dla zachowania koncentracji.
    - **Zadanie projektowe:** Zaprojektujcie „aktywną strefę nauki” w klasie. Co mogłoby się tam znaleźć, by uczeń mógł się poruszać, nie przeszkadzając innym? (np. biurka do pracy na stojąco, specjalne nakładki na krzesła lub „ścieżki ruchu” na podłodze).
2. **Zlecenie „Przystanek cisza” (Uczeń ze spektrum autyzmu)**
    - **Wyzwanie:** Przebodźcowanie hałasem, jaskrawym światłem i zbyt dużą ilością informacji.
    - **Zadanie projektowe:** Stwórzcie projekt „Kącika wyciszenia” lub strefy relaksu na korytarzu. Jakich kolorów użyjecie? Jak odizolujecie dźwięki? Pamiętajcie o piktogramach ułatwiających komunikację.
3. **Zlecenie „Biblioteka bez granic” (Uczeń na wózku inwalidzkim)**
    - **Wyzwanie:** Bariery architektoniczne, np. wysokie regały i wąskie przejścia.
    - **Zadanie projektowe:** Przeprojektujcie układ szkolnej biblioteki. Jak zapewnić dostęp do najwyższych półek? Zaprojektujcie system wygodnych podjazdów i stół do pracy o odpowiedniej wysokości.
4. **Zlecenie „Szybka informacja wizualna” (Uczeń z dysleksją)**
    - **Wyzwanie:** Trudności z czytaniem długich tekstów i orientacją w gąszczu pisemnych ogłoszeń.
    - **Zadanie projektowe:** Opracujcie system nawigacji po szkole oparty na obrazkach (piktogramach) i kolorach zamiast słów. Jak oznaczyć pracownie i plan lekcji, by każdy mógł je szybko zrozumieć bez czytania?.
5. **Zlecenie „Planer przyjaznych kroków” (Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną)**
    - **Wyzwanie:** Potrzeba jasnych, krótkich instrukcji krok po kroku, by zrozumieć przebieg dnia lub zadania.
    - **Zadanie projektowe:** Zaprojektujcie „Interaktywną tablicę dnia”. Jak za pomocą prostych haseł i grafik przedstawić zasady panujące w szkole lub instrukcję wykonania trudnego zadania w stołówce?.
6. **Zlecenie „Strefa wspólnych mocy” (Cała klasa – integracja)**
    - **Wyzwanie:** Potrzeba budowania empatii i stworzenia miejsca, gdzie każdy czuje się akceptowany.
    - **Zadanie projektowe:** Zaprojektujcie „Centrum wsparcia rówieśniczego”. Stwórzcie miejsce, gdzie można anonimowo zostawić prośbę o pomoc (np. pożyczenie notatek) lub podzielić się swoją supermocą z innymi.

Czynności ucznia:

Dofinansowane przez Unię Europejską

- Grupy budują makiety (z klocków lub kartonu) lub rysują schematy „szkoły przyszłości". Projektują np. „ścieżki ruchu" na korytarzach dla ADHD, „izolacje dźwiękowe" dla ASD czy inteligentne rampy. Prezentują projekty na forum jako propozycje do szkolnego budżetu obywatelskiego.

4. Podsumowanie i refleksja

„Most Wsparcia"

Czynności nauczyciela:

- Prosi o stworzenie na tablicy grafiki mostu. Każdy filar to inna potrzeba poznana na lekcji (np. wsparcie asystenta, jasne instrukcje).

Czynności ucznia:

- Uczniowie zapisują na „cegiełkach" (karteczkach), co konkretnie mogą zrobić jutro, by być takim filarem wsparcia dla kolegi/koleżanki (np. „nie będę hałasować przy kąciku wyciszenia").

Uwagi dotyczące edukacji włączającej:

- **Dla uczniów z ASD i ADHD:** Instrukcje są podawane w formie listy kontrolnej na tablicy, a praca w grupach może odbywać się z użyciem słuchawek wyciszających.
- **Dla uczniów z trudnościami poznawczymi:** Zamiast budowy skomplikowanej makiety, mogą przygotować projekt w formie kolażu z wycinków z gazet.
- **Dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową:** Zapewnienie, by praca projektowa odbywała się przy stole o odpowiedniej wysokości, umożliwiającym swobodny dostęp.

Bibliografia/Netografia:

- Zintegrowana Platforma Edukacyjna (zpe.gov.pl) – lekcja „Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży", https://zpe.gov.pl/a/diagnoza-specjalnych-potrzeb-rozwojowych-i-edukacyjnych-dzieci-i-mlodziezy/DIoAzh01M
- Artykuł „Fascynacje – intensywne zainteresowania osób w spektrum autyzmu" (polskiautyzm.pl), https://polskiautyzm.pl/fascynacje-autyzm/
- Zasoby strony specjalni.pl dotyczące wsparcia wizualnego, http://www.specjalni.pl/
- „Wkurzające dźwięki #2 | Musztarda się wylała", https://youtube.com/shorts/Cp5vtt2pY2Y?si=BLsWDvFrsq2rsCA5

Dofinansowane przez Unię Europejską

- Irytujący dźwięk
  https://youtube.com/shorts/A6PgqH9sWD8?si=ZxP_y3Z_csTsOtKB

Scenariusz powstał na podstawie doświadczeń zebranych podczas realizacji międzynarodowego projektu INTEGRA w ramach programu Erasmus+.

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji w Warszawie. Unia Europejska ani podmiot udzielający dotacji nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Dofinansowane przez Unię Europejską